

турци, него често можеше всѣки да види на зияфетъ, на разни веселби между тѣхъ. Знаеше той мѣрка и въ думи и въ пиене. Когато се всички изопиеха, единъ той останѣше трезенъ и измжкваше тайни изъ пиянитѣ глави за добро на християнската рая. И въ градския мезличъ (сѣветъ) не бѣше безъ него. Всѣкога внимателно слушаха думата му.

Ето дойде и Даскалъ Димитъръ, добре израстналъ двадесетъ и три годишенъ юноша. Азъ, сега разбирамъ, какъ горѣше по него тета Мара! Щомъ го зърна, тя цѣла потрепери, не можа да се обладае, лицето и свѣтна. Въ очитѣ ѝ пламнаха две слънца. Тя го любѣше съ всичката сила и младостъ на своитѣ шестнадесетъ години. Всички въ кжщи знаеха това. Знаеше го и Даскалъ Димитъръ и вече ѝ се билъ клелъ: ако остане живъ, щомъ дойдатъ руситѣ, ще дигнатъ сватба голѣма, каквато Брѣстово не е виждало. „Да, руситѣ трѣба да дойдатъ часъ по-скоро,“ — шепнѣше си постоянно тя, радваше се и не се съмняваше въ бѣдащето...

По онова време момъкъ надъ двадесетъ години и мома надъ шестнадесетъ се смѣтаха за закѣснѣли въ женитбата. Много момичета на петнадесетъ години вече бѣха женени и имаха първи рожби. Още при онова мжченишко примирение съ живота, при ония крайно консервативни разбирания женилото наричаха чернило. А ние днесъ какъ бихме нарекли теглото на тогавашнитѣ съвсемъ млади, недоизраснали майки въ чужди кжщи подъ строгитѣ погледи на свекърва и свекъръ, на зълви и девери? Струва ми се, на тѣхнитѣ сподавени дълбоки мжки, носени презъ дълги години, ние не можемъ да намѣримъ име. Днесъ колко сж промѣнени обичаитѣ, схващанията и условията на живота!

Ние сякашъ не сме сжщия народъ. И само петдесетъ години сж изтекли.

Даскалъ Димитъръ, родомъ отъ Брѣстово, отъ ранни младини попадналъ въ Рилския манастиръ. Училъ се тамъ, после — въ Габровската гимназия. Отново се връща въ родния си градъ преди година. Оттогава е учителъ. И него нѣкаква тайна замисълъ носѣше. День учеше децата — два